

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

ДИРЕКТОР НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ

Надрага Марта Степанівна

ЗАСТУПНИК ДИРЕКТОРА

з питань автоматизації бібліотечно-бібліографічних процесів Метельська Людмила Степанівна

ГОЛОВНИЙ МЕТОДИСТ

Щоголева Ярослава Григорівна

Бібліотека — це той храм, де завжди народжується і зберігається духовність.

Пам'ятаймо, що у давнину бібліотеку називали «дім життя», «притулок мудрості», «аптека для душі».

В. О. Сухомлинський

Формуванню культурного та наукового потенціалу суспільства великою мірою сприяють бібліотеки вищих навчальних закладів, гідне місце серед яких посідає Наукова бібліотека Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького. Вона є навчальним, науковим, інформаційним, культурно-просвітницьким підрозділом освітнього закладу, який забезпечує необхідною літературою його навчальний процес і наукову роботу, надає допомогу в підготовці висококваліфікованих спеціалістів.

Історія Наукової бібліотеки є складовою частиною літопису alma mater. Датою її заснування вважається 1939 р., коли після виокремлення медичного факультету зі складу Львівського університету його було реорганізовано у Львівський державний медичний інститут із двома факультетами — лікувально-профілактичним і фармацевтичним. Тож Наукова бібліотека розпочала свою діяльність як окремий підрозділ ЛДМІ.

Для організації фундаментальної книгозбірні інституту 1 грудня 1939 р. із фондів бібліотеки Львівського університету було передано 27 тис. томів медичної літератури переважно польською, німецькою, англійською та французькою мовами, які й стали основою медичної бібліотеки.

Становленню та поповненню книжкового фонду сприяла також благодійна підтримка багатьох меценатів, які дарували бібліотеці видання із власних колекцій. Вагомий внесок у книгозбірню зробили відомі лікарі і науковці — професори А. Юраш, Г. Кадий, Л. Ридигер, В. Серадзкі, Ф. Штехер фон Себенітц, В. Зембіцкі, А. Марс, Р. С. Вайгль, а також Г. Добжанська, Е. Каменські, В. Владзімирські, В. Зайдль, Г. Ковальські, А. Дорнфест, Г. Галлего, Ю. Гаусберг та ін. Передавали бібліотеці свої книжки і медичні заклади, установи та товариства, серед яких Семінарія історії та філософії медицини Університету Яна

Казимира, Аптекарьське товариство у Львові, заклад історії медицини, заклад фармакології Університету Яна Казимира, бібліотека Клініки педіатрії у Львові, Академія Товариства єврейських медиків у Львові, Ц. К. Крайового управління з питань охорони здоров'я, бібліотека Зигмунда Лечинського у Львові, музей історії медицини Ягелонського університету, Товариство лікарів Галичини та ін.

Перше приміщення бібліотеки розташовувалося на вул. Чарнецького, 30 (колишня Радянська, сучасна В. Винниченка). 19 лютого 1940 р. відповідно до Постанови № 196 Ради Народних Комісарів УРСР бібліотеці надано статус наукової та закріплено за нею будинок на вул. 3-го Травня, 6 (колишня 17-го Вересня, сучасна Січових Стрільців).

Подальша історія цього підрозділу університету тісно пов'язана з іменем графа Станіслава Генріха Бадені, юриста і мецената, у будинку якого вона розміщується й досі. Дім, що належав сім'ї цього вельможі, був споруджений у 1860 р. за проектом архітектора Е. Кьохлера та розташовувався у центральній частині міста. Приміщення декоровано у стилі неорококо.

У 1941 р. фонд бібліотеки збільшився до 35 тис. томів.

З початком німецької окупації міста діяльність Львівського державного медичного інституту було призупинено до 20 травня 1942 р. Просторе приміщення бібліотеки було переобладнано у шпиталь інфекційних хвороб, а сама бібліотека — ліквідована. Упродовж війни частина бібліотечного фонду була розграбована, спалена та знищена. Її залишки (майже 20 тис. томів), які вдалося врятувати зусиллями бібліотечних працівників, зберегли і повернули до бібліотеки Львівського державного університету ім. Івана Франка. Також вціліло небагато бібліотечного обладнання — частина його була пограбована під час війни, частина перейшла до шпиталю інфекційних хвороб та фондів міських бібліотек.

Варто зазначити, що під час Другої світової війни Наукова бібліотека Львівського державного медичного інституту разом з іншими книгозбірнями вищих навчальних закладів міста входила в єдину адміністративну систему «Державна бібліотека у Львові» (Staatsbibliothek Lemberg).

З відновленням роботи ЛДМІ в 1944 р. розпочала свою діяльність і Наукова бібліотека. 20 серпня 1944 р., уже через місяць після закінчення німецької окупації, відчинив

НАДРАГА
Марта Степанівна
Директор наукової бібліотеки

двері для своїх перших відвідувачів загальний читальний зал. Через нестачу обладнання більшість медичних книг (переважно література до 1939 р. польською, німецькою, французькою, англійською мовами) залишалася на зберіганні у фондах бібліотеки ЛДУ ім. Івана Франка та була доступною для користування. До Наукової бібліотеки було перевезено лише медичний книжковий фонд читальні «Lectorium» кількістю 639 томів найцінніших та найбільш уживаних на той час підручників, зокрема іноземними мовами. Це склало основу підручного фонду загального читального залу, який постійно поповнювався найновішими надходженнями медичної літератури.

У 1944–1945 рр. Наукова бібліотека отримувала 18 медичних журналів, сім наукових та чотири політичні журнали, а також 23 газети українською, польською і російською мовами. Формування фондів здійснювалося переважно шляхом закупівлі й обміну новою літературою. Книжкові полиці постійно поповнювалися сучасною медичною літературою, а також книгами з особистих колекцій її читачів. Наукова бібліотека підтримувала тісний зв'язок з Республіканською медичною бібліотекою і Харківською державною медичною бібліотекою, що сприяло збагаченню її фондів. Так Харківська медична бібліотека передала книгозбірні ЛДМІ 4 тис. 281 том літератури медичної і політичної тематики, а також періодичних видань. Із власних фондів Наукова бібліотека передала 178 томів медичної літератури польською мовою медичному факультетові, відкритому при університеті у Любліні. Почав працювати відділ міжбібліотечного абонементу (МБА).

У повоєнні роки Наукова бібліотека ЛДМІ мала такі структурні підрозділи: загальний читальний зал (дві кімнати), читальний зал періодичних видань (одне приміщення), консультаційний відділ та робочий зал для наукових співробітників (одна кімната), відділ комплектування (два приміщення), відділ каталогів (одна кімната), відділ абонементів (два приміщення), дирекція (одна кімната). Для складських приміщень бібліотеки виділено шість кімнат.

У 1944–1945 рр. послугами загального читального залу скористалися 11 258 відвідувачів, а його книговидача складала 15 503 примірники книг. Читальний зал періодичної літератури відвідало 4 068 читачів і книговидача становила 3 407 журналів. Абонементом бібліотеки скористалося 7 125 читачів із книговидачею 9936 примірників.

Читальний зал для іноземних студентів

Читальний зал відділу навчальної літератури, вул. Шімзерів, 3А

Фонди книгозбірні активно використовували професорсько-викладацький колектив, студенти й інші співробітники медичного інституту, а також лікарі та працівники медичних установ міста й області.

У своїй роботі Наукова бібліотека ЛДМІ почала використовувати систему подвійних каталогів — алфавітний та систематичний — для зовнішнього і внутрішнього користування.

Бібліотека стала структурно повноцінною: функціонувало довідково-бібліографічне обслуговування, систематично влаштовувалися виставки та фотомонтажі з нагоди ювілейних дат.

У цей період окремі кафедри також мали власні бібліотеки, створені та призначені для їх професорсько-викладацьких колективів. Ці бібліотеки комплектували науковою літературою і спеціалізованими журналами. У 1945 р. нараховувалося 20 кафедральних бібліотек, книжковий фонд яких складав близько 1 тис. томів у кожній. Їх керівниками були завідувачі кафедр.

У 1951 р. Наукова бібліотека ЛДМІ була однією з найбільших у Львові — її фонд нараховував 91 144 примірники.

У 1952 р. активізувалася робота міжбібліотечного абонементу, були налагоджені тісні зв'язки з багатьма університетськими та медичними книгозбірнями країни. З кожним роком Наукова бібліотека ставала потужною навчально-інформаційною базою для майбутніх медиків.

Важливим підрозділом бібліотеки є відділ навчальної літератури, створений у 1971 р. Для зручності обслуговування студентів він розміщений у теоретичному корпусі на вул. Шімзерів, 3-а (колишня вул. Бічна Пекарська). Робота відділу спрямована на якісне забезпечення студентів університету підручниками та навчальними посібниками. До їхніх послуг — два абонементи та три читальні зали. У вересні 2002 р. почав працювати абонемент англійської літератури, а з 2007 р. — читальний зал для іноземних студентів. Бібліотека розширює свої можливості у наданні доступу до інтернет-ресурсів. Відвідувачі книгозбірні мають можливість безкоштовного необмеженого користування Wi-Fi-доступом до глобальної мережі із власних ноутбуків чи гаджетів у читальних залах та каталогах бібліотеки.

В різний час її керівниками були кваліфіковані фахівці з високим рівнем освіти та практичним досвідом

роботи. Це В. Левицький (1939–1940), П. Є. Сушко (1940), Я. Ф. Бергер (1940–1941), Н. Р. Рудницький (1941–1952), А. Г. Бірман (1952–1961), І. Д. Іванова (1961–1985), Н. М. Курнат (1985–2011). У 2011 р. на посаду директора Наукової бібліотеки Вченою радою університету була обрана М. С. Надрага.

Зміни, які сьогодні відбуваються у роботі бібліотеки, зумовлені вдосконаленням процесу обслуговування читачів, якісний склад і запити яких стрімко зростають. Нині її користувачами є фахівці нового рівня, які володіють іноземними мовами та комп'ютерними технологіями.

У 2007 р. Наукова бібліотека стала осередком проведення науково-практичної конференції «Медичні бібліотеки України на шляху до суспільства знань», організованої МОЗ України спільно з Національною науковою медичною бібліотекою України та Українською бібліотечною асоціацією. Тут обговорювалися проблеми сучасного стану медичних бібліотек і тенденції їх розвитку на шляху формування нового суспільства, можливості інформаційного забезпечення медицини та фармації, перспективи створення багатофункціональної медичної електронної бібліотеки.

Зараз фонд Наукової бібліотеки ЛНМУ імені Данила Галицького нараховує 582 297 тис. примірників, зокрема 283 тис. томів навчальної та 276 тис. наукової літератури, 23 тис. томів художньої, суспільно-політичної та 53 тис. примірників наукової літератури іноземними мовами. Формується фонд електронних видань.

Створення електронного каталогу сприяє формуванню електронних ресурсів зі швидким доступом до бібліотечних фондів. Входження в інформаційне середовище, постійне наповнення сайту бібліотеки, використання спеціальної інформаційної системи «ІРБІС-64» визначили нову стратегію подальшого розвитку бібліотеки медичного університету.

Забезпечення вільного доступу читачів до баз даних ВООЗ HINARI дає можливість знайти і отримати необхідні матеріали, повнотекстові статті більш ніж із 2 тис. фахових закордонних журналів, книг, компендіумів, баз даних. Зокрема, надано доступ до видань популярних видавництва «Blackwell», «Elsevier», «Science», «The Harcourt Worldwide STM Group», «Wolters Kluwer International Health and Science», «Springer Verlag», «John Wiley».

Основними напрямками науково-дослідницької діяльності бібліотеки є пошук та систематизація матеріалів з історії медицини й охорони здоров'я Галичини. Здійснюється пошук літератури про розвиток медицини в Галіції та вчених (медиків, біологів, фармацевтів), які працювали тут у XV–XIX ст. Велика увага приділяється вивченню життя і діяльності знаних особистостей, чия діяльність збагатила медичну науку. Важливим результатом цієї роботи є створення бібліографічних покажчиків та віртуальних виставок, а також рекомендованих списків літератури. Останніми фундаментальними доробками в цьому напрямі були біобібліографічні покажчики, присвячені М. І. Панчишину (до 130-ї річниці від дня народження), А. Беку, М. Косу (до 150-річчя з дня народження) та Т. Вільчинському (до 125-річчя від дня народження).

Цінні та рідкісні видання, які зберігаються у фондах бібліотеки

У межах угоди про співпрацю між ЛНМУ імені Данила Галицького та Академією наук Австрії проводяться біобібліографічні дослідження. Їх результатом є низка статей про відомих українських, австрійських і польських учених, опублікованих протягом календарного року в науковому виданні Академії наук Австрії — Австрійському біографічному лексиконі.

Продовжується робота за державною програмою «Про організацію фонду медичної україніки як частини документальної пам'яті України».

До особливо цінних та рідкісних видань, які зберігаються у фондах бібліотеки, належать:

– Octavvs Tomvs In Qvo Insvnt Libri Galeno Ascripti: Artis Totivs Farrago Varia: eorum catalogum uerfa pagina oftendet (Basileae, 1549);

– Dispensatorium pharmaceuticum Austriaco-Viennese, in quo hodierna die usualiora medicamenta secundum artis regulas componenda visuntur. Cum Sacrae Cæfareæ Regiæque Catholicae Majestatis privilegio. Sumptibus Collegii Pharmaceutici Viennensis (1729);

– Pharmacopoeia augustana renovata, revisa et appendice aliquot medicamentorum selectiorum aucta (1734);

– Theden, Johann Christian Anton. Neue Bemerkungen und Erfahrungen zur Bereicherung der Wundarzneykunst und Arzneygelahrheit: Zweiter Theil (Berlin, 1782);

– Barth, Joseph. Anfangsgründe der Muskellehre (Wien, 1786);

– Vogel, Samuel Gottlieb. Handbuch der praktischen Arzneywissenschaft Zum Gebrauche für angehende Aerzte: Dritter Theil (1791);

– Metzger, Johann Daniel. Kurzgefaßtes System der gerichtlichen Arzneywissenschaft (Wien, 1811);

– Gaşiorowski, Ludwik. Zbiór wiadomości do historyi sztuki lekarskiej w Polsce od czasów najdawniejszych, az do najnowszych. T. 1 (Poznań, 1839).

Наукова бібліотека ЛНМУ є членом Української бібліотечної асоціації, Медичної бібліотечної асоціації ФРН та партнером ГО «Форум книговидавців».

Сьогодні бібліотека з підрозділу університету із забезпечення студентів і науковців необхідною літературою перетворюється у потужний науковий та інформаційний центр.